

De heer R.H.A. Plasterk
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink
Voorzitter Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Postbus 30435
2500 GK Den Haag

Datum 10 juli 2014
Betreft Verantwoording ambassadeurs gemeentelijke samenwerking

Geachte mevrouw Jorritsma en heer Plasterk,

Bijna een jaar zijn wij als ambassadeurs gemeentelijke samenwerking in het sociaal domein actief geweest met het bezoeken van gemeenten en samenwerkingsverbanden. Vanaf 27 augustus 2013 hebben wij meegedacht en tegengedacht, adviezen gegeven, spiegels voorgehouden en soms wat smeerolie in raderen gespoten. Naast sparringpartner, luisterend oor en aanjager waren we voor gemeenten ook de brug naar het Rijk. Diverse signalen die we opvingen uit de gemeentelijke praktijk over bijvoorbeeld de centrumgemeenteconstructie of over de ingangsdatum van de decentralisaties zijn doorgegeven en ook serieus opgepakt door ministeries en door de Tweede Kamer.

Per 1 juli 2014 hebben wij onze werkzaamheden afgerond. Graag geven we u een kort overzicht van onze ervaringen en bevindingen na tien maanden contact met de lokale uitvoeringspraktijk te hebben gehad.

Draagvlak

Alle gemeenten die wij bezochten steunen het uitgangspunt dat ten grondslag ligt aan de decentralisaties. De slagkracht van de gemeenten mag niet onderschat worden. Gemeenten staan dicht bij de burger, dicht bij de zorginstellingen en kunnen maatwerk leveren. Gemeenten zijn goed in het verbinden van burgers, bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld.

Beleidsvrijheid

De decentralisaties zijn bedoeld om de zorg anders te organiseren. Er moet lokaal maatwerk geboden worden. Alle gemeenten werken er hard aan om een soepele invoering van de nieuwe manier van werken te realiseren. Het is essentieel dat er wordt gekeken naar wat de inwoner van een gemeente in zijn of haar specifieke situatie nodig heeft. We zijn in zeer uiteenlopende gemeenten geweest. Marum is totaal anders dan Delft, terwijl die twee weer verschillen van Venlo. Het is dus heel belangrijk dat gemeenten genoeg beleidsvrijheid krijgen en houden om dit maatwerk te kunnen leveren.

Samenwerkingsparadox

De gemeenten krijgen de nieuwe taken, omdat zij het dichtst bij de mensen staan om wie het gaat. Veel van deze taken zijn echter zo ingewikkeld en omvangrijk, dat gemeenten dit niet alleen kunnen. Gemeenten moeten samenwerken met elkaar, maar ook met zorgverzekeraars, zorgaanbieders en andere partners om te organiseren wat zij alleen niet voor elkaar kunnen krijgen. Maar taken beleggen in een samenwerkingsverband schept weer afstand. Er bestaan veel vooroordelen over intergemeentelijke samenwerking, deels gevoed door ervaringen uit het verleden. Hoe groter het samenwerkingsverband, hoe meer vooral gemeenteraden het gevoel hebben geen deel te hebben aan het geheel. Wij weten dat het ook anders kan en hebben dat de bezochte gemeenten duidelijk gemaakt. Maak goede afspraken en leg ze duidelijk vast in een juridisch construct. We hebben daar de Wet op de Gemeenschappelijke Regelingen voor. Cruciaal is dat velen zich betrokken voelen bij het samenwerkingsverband. Ook de wethouder financiën, de gemeentesecretaris, de griffier en natuurlijk de raadsleden moeten zich eigenaar en opdrachtgever voelen van de samenwerking. Het gaat immers om een gigantische operatie waar veel geld in omgaat.

Budget en verantwoording

Wij hebben diverse malen het signaal afgegeven dat zonder inzicht in budgetten, de betrokken wetgeving en mogelijke overgangskosten het in 2015 voor gemeenten niet mogelijk is om taken over te dragen aan een samenwerkingsverband. Het is erg prettig voor gemeenten dat er een apart deelfonds in het gemeentefonds komt. Nu gemeenten financiële duidelijkheid hebben gekregen over de kaders van de decentralisatie, kunnen zij afspraken gaan maken met zorgaanbieders. Het is wel belangrijk om vanuit betrokkenheid en gedeelde verantwoordelijkheid het financiële stelsel in te richten en er vanuit het Rijk geen zware planning en control structuur aan op te hangen.

Verbinding

Wij hebben gezien dat gemeenten bij de keuze van samenwerkingspartners in het sociaal domein aansluiten bij het gebied waarin de inwoners werken, winkelen en waar de jongeren naar school gaan. Een goede verbinding met de 'belendende percelen' in het sociaal domein zoals de maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, verslavingszorg, het passend onderwijs en de veiligheidshuizen is essentieel. Dit is lastig voor gemeenten waar dit niet aansluit bij de door het Rijk opgelegde Veiligheidsregio's of centrumgemeenteconstructies. De decentralisaties zijn bedoeld om de hulp en begeleiding van kwetsbare inwoners geïntegreerd vorm te geven en de gemeentelijke regie te versterken. Een integrale aanpak mag niet gaan knellen door bestuurlijke grenzen.

De volksvertegenwoordigers

De raden moeten hun stem laten horen in samenwerkingsverbanden in het sociaal domein. Gelukkig zijn veel griffiers actief in het betrekken van de nieuwe gemeenteraden bij de decentralisaties. De raadsleden bepalen immers wat er in regionale samenwerkingsverbanden wordt geregeld en hoe. Ons advies: stel de raad in de gelegenheid de volksvertegenwoordigende rol op te pakken en signalen te vertalen naar de samenwerking. Organiseer betrokkenheid en breng de raden in de positie het samenwerkingsverband te kunnen controleren. Het opvangen van signalen uit de samenleving is van groot belang. Hoe dalen de maatregelen neer in de gemeenschap? Wat gebeurt er met de inwoners? Investeer tegelijkertijd wel in verwachtingenmanagement. Raadsleden kunnen vanuit hun rol niet in individuele gevallen bemiddelen bij de aanvraag van voorzieningen.

Het Rijk en de VNG

Wij bezochten gemeenten namens Rijk en VNG. Tijdens de uitvoering van de opdracht hebben we gemerkt dat Rijk en VNG goed optrekken. U deelt de overtuiging dat er een gezamenlijke verantwoordelijkheid bestaat om de decentralisaties te laten slagen. Het ondersteuningsprogramma voor gemeenten is daar een goed voorbeeld van.

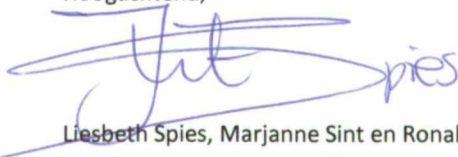
Regelreflex

Natuurlijk gaan er na 1 januari 2015 dingen fout. Wij roepen de gemeenteraden, het Rijk en de Tweede Kamer op om dan niet gelijk in de regelreflex te schieten. Het is logisch dat er in het begin fouten worden gemaakt en het helpt dan niet om direct nieuwe regels in te voeren. Het goed laten landen van de nieuwe taken bij gemeenten kost tijd. Het is niet op 1 januari 2015 klaar en gesetteld. Geef gemeenten, colleges en samenwerkingsverbanden tijd en ruimte. In 2020 kunnen we pas echt zeggen of de operatie geslaagd is, niet al in 2016.

Tot slot

De sleutel van het succes van deze hele operatie ligt in samenwerking. Wij hebben gemeenten hierbij in de afgelopen 10 maanden met veel plezier ondersteund en hebben er vertrouwen in dat de taken in het sociaal domein lokaal in goede handen zijn.

Hoogachtend,

Liesbeth Spies, Marjanne Sint en Ronald Bandell

Ambassadeurs gemeentelijke samenwerking sociaal domein

Documentbeheer

**EINDE
DOCUMENT**